

Tükör a tükörben

Tehetségtámogatás és társadalmi felelősségvállalás a CURTIZ filmtúrán

2017. október 29. és 31. között a miskolci Földes Ferenc Gimnázium két, és a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium egy, a filmkészítés iránt érdeklődő diákjával izgalmas és szakmailag is rendkívül tartalmas programsorozaton vettünk részt. A két miskolci végzős diák, a gimnáziumunkban működő, általam irányított média szakkör tagjai. Kovács Zsófia sokoldalú tehetség. Rendszeresen fellép a Miskolci Nemzeti Színház táncelőadásáiban, meghatározó szereplője a Földes kulturális programjainak. Ugyanakkor írónak, forgatókönyvírónak, dramaturgnak készül. A CURTIZ filmtúra őt is lenyűgözte, beszámolójában is nagy hangsúlyt kapnak a film forgatókönyvírójával, Bak Zsuzsával folytatott beszélgetések. Robotka Adrián, szintén végzős diák, a gimnázium speciális matematika tagozatán. Lenyűgöző eredménylistát tud felmutatni informatikából, számos tanulmányi versenyen ért el nagyon előkelő helyezést. A média szakkörben egyrészt az audiovizuális emlékgyűjtésben, másrészt az iskola különlegesen tehetséges diákjait bemutató rövidfilmek megalkotásában vett részt, elsősorban operatőrként és vágóként tevékenykedik. Adrián szinte megszállottan érdeklődik a digitális technika iránt, beszámolójában a filmkészítés technikai oldala kapott nagyobb hangsúlyt. Bánhidi Bencét, a sárospataki Árpád Vezér Gimnázium Arany János Tehetséggondozó Programjának diákját én is a filmtúra kapcsán ismertem meg. Beszélgetéseink során kiderült, hogy bár az ő továbbtanulási szándéka más jellegű, a filmek iránti vonzódása tagadhatatlan, kiemelkedő filmtörténeti műveltséggel, értő és érzékeny filmelemzési készséggel rendelkezik. Ez utóbbira a beszámolója is bizonyíték lehet.

A CURTIZ filmtúra egy izgalmas, összetett, gazdag és sokoldalú tehetségtámogató program, melyet a kiváló szakmaiság mellett a gondos odafigyelés, az őszinte érdeklődés és adni akarás hatott át, és gondos szervezés előzött meg.

A program első élménye a találkozás volt a Keleti pályaudvaron. Ekkor találkoztunk a sárospataki diákkal és ismerkedtünk meg a tehetségtámogató program ötletgazdájával, a szervező és lebonyolító Sümeghy Claudiával, aki a CURTIZ című film producere is egyben. A közvetlen kedvesség, a lendületes hatékonyság és az őszinte odafigyelés nemcsak a megismerkedésünkkor, hanem a program egésze során jellemezte őt.

Első állomásunk alkalmával megismerkedhettünk Sümeghy Claudia szüleivel. Édesapjával, akinek támogatása, útmutatása sokat segített minket a program során, pl. eligazodni a forgatások helyszínének – számunkra kezdetben útvesztőnek tűnő – labirintusában. Megtisztelő volt a találkozás S. Hegyi Luciával, az ismert divattervezővel is, aki megmutatta nekünk a stúdióját. Egyértelművé vált a számunkra, hogy a tehetség

felismerésének, a tehetséggondozásnak, tehetségtámogatásnak komoly hagyománya van a családban.

A következő programelem, kultúrtörténeti séta volt a belváros szívében. Majd, mint befogadók ismerkedtünk meg először is egy artmozi, a Toldi hangulatával és tekinthettünk meg egy elgondolkodtató alkotást, Simonyi Balázs Ultra című dokumentumfilmjét.

Ezt követően elfoglalhattuk szállodai szobánkat. A tehetségtámogató program szervezői ezen a téren is kitettek magukért. Elegáns környezetben, nagyvonalú ellátásban részesítették a filmtúra résztvevőit.

A második nap délelőttjét már a CURTIZ című film forgatásán kezdtük, ismét egy művészmozi volt a helyszín. A CURTIZ Kertész Mihályról, a Casablanca magyar származású rendezőjéről készülő tévéfilm. Azonban nem hagyományos életrajzi film, annál sokkal izgalmasabb megoldással él. Topolánszky Tamás rendező és forgatókönyvíró csapata abból a rövid időszakból bontja ki a film történetét, amikor Kertész a Casablancát rendezte. Az 1940-es évek legeleje már az Egyesült Államokban is a háborúról szólt, Pearl Harbour után pedig eldőlt, az USA is belép a háborúba. A látogatásunkkor azt a jelenetet vették fel újra és újra, amikor Kertész és munkatársai meghallgatják Rooseveltnél a bejelentését. A filmnek ez a szála is elgondolkodtató. A producer Sümeghy Claudiával és a forgatókönyvíró Bak Zsuzsával, majd később a diákokkal egymás között is sokat beszélgettünk arról, hogy mit jelentett a háború Európából nézve, és mit az Egyesült Államokból. Mit jelent a Casablanca történetének alakulásában, ha a rendezője maga is zsidó származású, hogy az alkotók közül többen a nácizmus elől menekültek Amerikába. Hogyan befolyásolja a film lezárását, hogy mi történik közben Európában, esetleg Magyarországon. Mit jelent, ha a megrendelő propagandafilmet vár, milyen érzelmek és gondolatok vezetnek el odáig, hogy a Casablanca végén eldördül-e és kinek a kezében a fegyver. Ilyen és még számtalan hasonló gondolat merült fel bennünk a CURTIZ forgatásán. A gondolatsor végén a film tömegekre gyakorolt hatásáig és a média felelősségéig is eljutottunk. A CURTIZ erről is szól.

A forgatással kapcsolatos első benyomásairól a diákok mindannyian írtak a beszámolójukban. Nagyon fontos tapasztalás volt látni a stáb összeszokott munkáját. Megtapasztalhatták a diákok, hogy a legkisebb, látszólag lényegtelen dolog is milyen fontos eleme az alkotás folyamatának, a néhány perces jelenet sokszori felvétele, a végtelen türelem és szakmai alázat, ami minden alkotót áthatott szintén példaértékű volt, nemcsak ekkor, hanem valamennyi felvétel alkalmával.

A délutánt a budaörsi repülőtér egyik épületében töltöttük, ezen a forgatási helyszínen a film egyik legmeghatározóbb jelenetét, érzelmi tetőpontját, apa és lánya találkozását vették fel. Szintén fontos kérdéseket vet fel a filmnek ez a szála, rétege is. Erkölcsi dilemmákat, elgondolkodtató sorskérdéseket vitattunk meg mi is Kertész Mihály és lánya, Kitty - az alkotók által elképzelt - találkozása kapcsán. Beszélgettünk

családról, az apai kötelességekről, családfő – művész – emberi kötöttség – alkotói és férfiszabadság kapcsolatrendszeréről, ellentmondásairól. Megbocsátható-e az emberi gyarlóság – Kertész estében például, az hogy elhagyja családját vagy, hogy zsarnoki rendező – a megszületett zseniális művészi alkotásért cserébe? Több párhuzamot is vontunk a diákokkal a magyar és világirodalomból megismert alkotókkal. Beszélgettünk jellemfejlődésről, arról, hogy megváltoztatható-e, és ha igen, milyen hatások változtathatják meg az egyén alapvető személyiségjegyeit. Milyen filmes és színészi eszközök alkalmasak arra, hogy a főszereplő önmagával való belső küzdelmét érzékeltesse? A film kapcsán megfogalmazódott kérdések és gondolatok kiváló témák lehetnek – a film megtekintése után – akár mozgóképkultúra és médiaismeret, akár osztályfőnöki órákon is.

A filmtúra harmadik napját a pomázi stúdióban, „Rick bárjában” töltöttük. A diákok számára is nagyon izgalmas volt a díszletek, jelmezek megismerése. Itt is volt lehetőségünk a stáb tagjaival beszélgetni. Akik ekkorra már természetesnek vették a jelenlétünket, s ahogyan eddig is, most is szívesen és türelmesen válaszoltak a diákok kérdéseire. A kedvesség és a családi hangulat a forgatás egészét áthatotta, számunkra különösen jóleső érzés volt, hogy bennünket is szeretettel vettek körül.

Ezen a forgatási napon a sajtó is megjelent. Érdekes volt megfigyelni azt is, hogy sajtóorgánumonként, nyilván a profilnak megfelelően, mi érdekelte az újságírókat, később elolvastuk a cikkeket és valóban más-más helyre kerültek a hangsúlyok.

Érdekes és izgalmas volt számunkra a készülő film stílusa is. A film noirok fény és fekete-fehér színvilágának megidézése, az árnyékok, a cigarettafüst képi varázsa, a váltakozó beállítások tempója, a hosszú vágások, a kameramozgások – a „Szent Grálként” emlegetett –Panavision Primo lencsék, a rendkívül gondosan elkészített korhű és érzelemhű smink, frizura és a gyönyörű jelmezek harmóniája.

A program számunkra tükör volt a tükörben. Egy filmforgatásnak lehettünk részesei, mely egy másik filmforgatásról szólt, arról, hogy hogyan készült el Hollywood aranykorának ikonikus filmje. Egy rendező koncentrált munkáját láthattuk arról, hogyan mutat be egy másik rendezőt. Összehasonlíthattunk különleges személyiségeket, munkamódszereket. Egy alkotófolyamat szemlélői lehettünk. Topolánszky Tamás munkáját figyelve megtapasztalhattuk, hogy milyen hatékony, ha a szakértelem és határozottság empátiával és minden rezdülésre figyelő érzékenységgel párosul. A stáb munkáját pedig nemcsak a profizmus hatotta át, hanem az a lelkesedés is, hogy közösen valami nagyszerűt alkossanak. Mintát jelenthetett ez a gyerekek számára a közös cél érdekében végzett alkotó tevékenységről.

A három vidéki diákról a CURTIZ filmtúra előtt is elmondható volt, hogy változatos tehetségterületeken – logikai-matematikai, természeti, nyelvészeti – bírnak kiemelkedő képességgel. Négy, öt és hatosztályos képzésben vesznek részt. Közös erősségük a térbeli-vizuális tehetségterület. A CURTIZ filmtúra komplex tehetségtámogató programja ezt erősítette, fejlesztette tovább. A filmtúra során a diákoknak lehetőségük

volt, hogy fejlesszék és elmélyítsék a filmkészítéssel kapcsolatos eddigi elméleti és gyakorlati ismereteiket. A film alkotóival folytatott beszélgetések és az alkotási folyamat megismerése során tapasztaltak fejlesztően hatottak a diákok önálló gondolkodására, koncentrációjára, kommunikációjára, kérdés – és vitakultúrájára. Hangsúlyt kapott a tolerancia, az empátia, az összetartás és az együttes tevékenység fontossága. A program megerősítette azt az elhivatottságot, melyet a diákok az értékőrzés, az írás, a fotózás és a filmkészítés iránt éreztek. A CURTIZ filmtúrán tapasztaltak megerősítették azt a tudatot, hogy a művészetek érzelmi, gondolati, erkölcsi, esztétikai élmények forrásai. Felismerték, hogy a CURTIZ című film egyszerre szép példája a nemzeti, az európai és az egyetemes kulturális örökség értékőrzésének.

Kovácsné Szepelfeld Erzsébet
Mentortanár – Földes Ferenc Gimnázium